

VAHİDİN HEYKƏLİ... AĞAC DİBİNDƏ

*Əlirza Balayev,
məqdar jurnalist*

Son vaxtlar Şirvanşahlar sarayının qonşuluğunda yerləşən "Elm və təhsil" nəşriyyatına getməli oluram. "İçərişəhər" metro stansiyasının arxasındakı qala darvazasından İçərişəhərə daxil olub, kiçik bağçanın sol böyründən keçərkən hər dəfə Vahidin ağac dibinə atılmış heykəlini görəndə – ilk təəssürat məhz belə olur – dərin sarsıntı keçirirəm.

Vahid Azərbaycan ədəbiyyatında qəzəl janrının dörd dahi yaradıcısından sonuncusudur: Nə-

simi, Füzuli, Seyid Əzim Şirvani və Əlağa Vahid. Beşincisi olmayacaq. Bu mənada Vahid Azərbaycan qəzəl janrında xatəmül-şüeradır. Özü də yazmışdı:

*Gözəl həyatını Vahid fənaya sərf etmə,
Səni zamana yetirməz dübarə birdənəsen.*

Vahid muğam sənətimizin söz dirəklərindən biridir. Umumdünya irs siyahısına daxil edilməsi ilə həm də rəsmi əbədlilik qazanmış muğamatımız dünyaya durduqca Vahidin qəzəlləri ilə səslə-

nəcək.

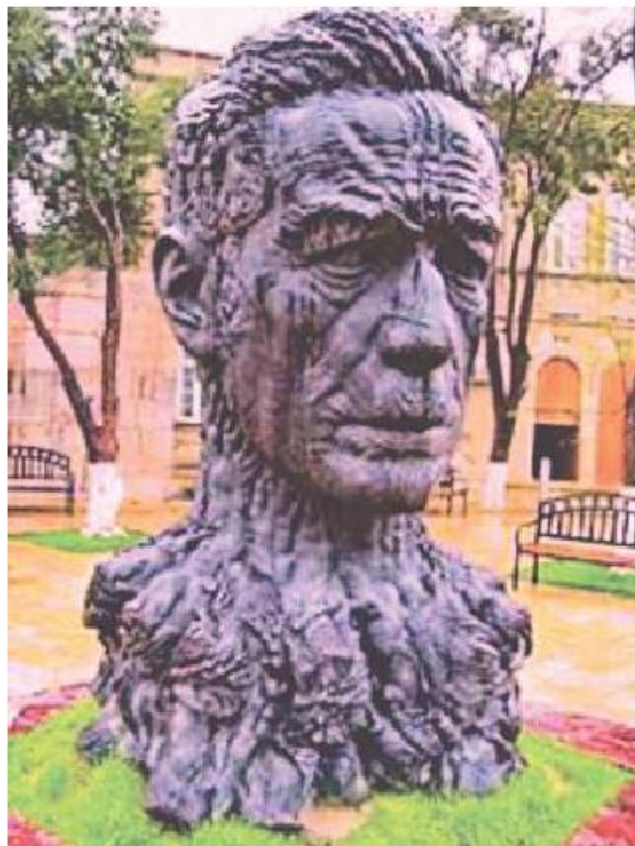
... Xəyalən keçmiş günlərə qayıdıram. İndi yarımçıq şəkildə İçərişahərdə yerləşdirilmiş həmin abidə 1990-cı ildə Filarmoniya bağında qoyulmuşdu. Təşəbbüskarı xalqımızın ləyaqətli oğlu, yüksək dövlət vəzifələrində (iki mühtüm nazirlikdə nazir) çalışmış görkəmli ictimai-siyasi xadim, yazıçı-publisist Arif Mansurov idi. Heykəlin yerini də o seçmişdi, işi öz hesabına maliyyələşdirirdi. Heykəl Leninqradda tuncdan töküldüyü zaman vəsait çatışmadığına görə hündürlüyü beş metrədən üç metrə endirilmişdi. (Yeri gəlmişkən, Hacı Zeynalabdin Tağıyevin Mərdəkandakı məzarının təmirini və qəbirüstü abidəsinin qoyulmasını da Arif Mansurov öz hesabına maliyyələşdirmişdi).

O dövrdə mətbuatda çap olunmuş məqalələrdə mütəxəssislərin ümumi fikri belə idi ki, üç sənətkar - memar Sənan Salamzadə (sonradan Əməkdar memar), heykəltəraşlar Rəhib Həsənov və Natiq Əliyev (sonradan Xalq rəssamı) gərgin axtarışlar sayəsində abidənin həm bədii, həm də memarlıq həllini tapmışlar. Abidənin forma-biçim orijinallığı qəzəlxanın məşhur "Böyük Füzulimizin yadigarı mən özüməm" misrasından qanaqlandır. Ağac gövdələrinin yerdən çıxaraq yuxarı yüksəlməsini müəlliflər Füzuli ənənələrinin Vahid tərəfindən yenidən "göyerdilməsi" - davam etdirilməsinə bədii işarə kimi düşünləblər. Abidə çoxsüjetli heykəltəraşlıq nümunəsidir. Mütəxəssislər qeyd edirdilər ki, abidə Bakının ən orijinal və estetik baxımdan ən gözəl heykəllərindən biridir.

Heykəl öz məkanı ilə tam uyuşurdu. Filarmoniya Vahidin qəzəllərinin ifa edildiyi muğam konsertlərinin də təşkil edildiyi məkandır. Filarmoniya bağı ustad muğam ifaçılarının və qəzəlxan şairlərin topladığı, fikir mübadiləsi etdikləri, müzakirələr apardıkları bir yer idi. Bağda Vahid poeziya evi də fəaliyyət göstərirdi. Abidənin yanında poeziya axşamları keçirilirdi. Mən də dəfələrlə həmin tədbirlərin iştirakçısı olmuşam.

Və dəfələrlə bağdan keçən hər kəsin abidənin önündə ehtiramla ayaq saxlamasının, şairin xatirəsini yad etməsinin şahidi olmuşdum.

2008-ci ildə heykəlin köçürülməsi əməliyyatı müəmmalı baş vermişdi. Belə görünür ki, bağda yenidənqurma işləri aparılmış və bu zaman heykəl yoxa çıxmışdır. İndiyədək hansı bağda, park-

da yenidənqurma işləri aparılarkən oradakı heykəli götürüblər? Müəlliflərinə xəbər edilmədən, bildirilmədən heykəlin köçürülməsi adi etik qaydaların pozulmasıdır. Bəlkə, köçürülməsi zəruri (???) idisə, onlar məkanla əlaqədar hansısa məsləhət verə bilərdilər? Üstəlik, onların müəlliflik hüquqları da kobudcasına pozularaq, heykəl postamentindən ayrılaraq köçürülmüşdür. İndiyədək harada görünüb ki, hansısa heykəlin yeri dəyişdirilərkən postamentindən ayrılınsın? Məgər Azərbaycan Burkina Faso və ya Yaşıl Burun Adaları idi? Məgər Şah İsmayıl Xətəinin heykəli köçürülərkən olduğu kimi bu işi ləyaqətlə görmək olmazdı? Rəsmi informasiyada göstəriləndiyi kimi, Xətəinin abidəsinin yeri ictimai rəy nəzərə alınaraq dəyişdirilmişdir. Bəs Vahidin heykəli iki yerə bölünərək köçürülərkən hansı ictimai rəyə əsaslanmışdılar? Bəlkə ədəbi ictimaiyyətin, muğam ustalarının rəyini almışdılar? Bütün bunlar göstərir ki, Vahidin heykəlinə qarşı vandalizm aktı törədilib. Kim, yaxud kimlər idi bu vandalizmi törədənlər? Vahidin heykəli on səkkiz il ərzində kimə və nəyə ziyan yetirmişdi ki, sonra da yetirəydi?

Maraqlıdır ki, heykəlin köçürülməsi, üstündən xeyli müddət keçsə də, ictimai rəyi narazı

etməkdədir.

İnternet resurslarında təsadüfən *Disput.Az Forumun* 2016-cı ilin may ayında keçirdiyi sorğuya cavablar qarşıma çıxdı:

“... İndiki yeri İçərişəhərə metronun arxasındakı girişdəndir. Ondən əvvəl Filarmoniya bağında idi. Mənim gözümlə ora öyrəşmişdi. Amma neçə ildir köçüb bu yerə. Nə qədər vaxt idi görmürdüm, təsadüfən yolum düşdü ordan, rast gəldim ona.

Amma Filarmoniya bağı daha yaxşı idi mənim fikrimcə. Burada sanki bu heykəli gizlədiblər. Gözdən uzaq bir yerə qoyulub.

***

Qala divarının arxasında qorunmuş kimi görünür. Sadəcə, yeri uyğun deyil, məkan bəsit görünür... Amma nə desək də, hər yer vətən torpağıdır. Yənə də şükr, Qarabağdakı abidələrin aqibəti ilə müqayisədə...

***

Mən Bakıya ilk gəldiyim zaman qarşıma çıxan və tanıdığım ilk heykəl olub bu. O ətrafdan keçən istənilən insan, böyük ya kiçik o heykələ bixtiyar nəzər salıb sonra keçərdi. İndi elə bir yerdədir

ki, xüsusi olaraq planlaşdırmısan, o yerə gedib çıxmıyacaqsan, görməyəcəksən və bilməyəcəksən belə bir sənət əsəri var.

Atam Vahid sənətinin böyük pərəstişkarı idi. Həmin abidəyə tamaşa etmək üçün oraya getdiyimiz günü xatırlayıram. Maraqlı abidədir - ağac yerin altına gedir sanki, yəni doğma torpaqdan gülcə alıram...

***

Heykəli ora qoymağı əmr verənlərdən soruşsalar, adım kimi əminəm ki, heç özləri də tutarlı bir səbəb gətirə bilməyəcəklər!

***

Qoy olsun siz deyən, onsuz da danışmaqdan başqa əlimizdən nə gəlir ki?”

Mənbə: <https://www.disput.az/topic/928001-heyk%C9%99li-niy%C9%99-k%C3%B6k%C3%A7%C3%BCrd%C3%BCl%C9%99r>

Bəli, əlimizdən nə gəlir ki?! Mən də bu yazını böyük şairimizin ruhu qarşısında təskinlik üçün yazdım...

<https://novator.az/2020/07/23/vahidln-heyk%C9%99li-agac-dibind%C9%99/>

23.07.2020

ARTICLE BY “KHAZAR REVIEW” MEMBER ON NOVATOR. AZ

On July 29, 2020, an article by Honored Journalist Alirza Balayev, Deputy Editor-in-Chief of “Kharzar Review” Journal, entitled “The statue of Vahid ... at the bottom of a tree” has been published.

The article discourses upon the act of vandalism committed during the relocation of the statue of Alagha Vahid, a prominent Azerbaijani poet and one of the pillars of Azerbaijani mugam, whose poetry is included in the UNESCO Intangible Cultural Heritage List, from the Philharmonic Garden to “Icherisheher”. It was noted that when the statue was relocated for unknown reasons, its architect and sculptors were not informed and were not consulted, and also public opinion was not studied. Moreover, the statue was detached from its postament and placed incompletely under a tree in a small garden behind the castle walls of the “Icherisheher”. The author regards this act as disrespectful to the poet's memory.